

THUGS OF HINDOSTAN

Ketabton.com

د هندوستان ٿگان (یو فلم - یو حقیقت)

لیکوال: رحمت شاہ (فراز)

د کتاب ځانگړنې:

د هندوستان ټگان	.....	د کتاب نوم:
رحمت شاه (فراز)	.....	ليکوال:
رحمت شاه (فراز)	.....	کمپوز:
2018، 24، جولای، دوشنبه	.....	د تصنيف نېټه:

د ليکوال د اړیکې شمېرې:

0093 (0) 78 36 36 047

0093 (0) 76 75 74 834

برېښنالیک: rsfaraz4@gmail.com

يادونه: د کتاب ټول حقونه له ليکوال سره خوندي دي. څرنگه چې دا کتاب لا تر اوسه نه دی

چاپ شوی، نو د ليکوال په اجازه يې هره څپرندويه ټولنه چاپولی شي.

لړلیک

- 4 ..... سریزه
- 6 ..... د ټگانو مخپینه
- 7 ..... ټگان ولې او څنگه را پیدا شول؟
- 9 ..... د ټگانو عقیدوي او کلتوري اړخ
- 13 ..... د ټگۍ کر نلاره
- 16 ..... د ټگانو د ټگۍ بېلگې
- 20 ..... نوی ټگ
- 22 ..... په خپلو کارونو نه پښپمانتیا
- 24 ..... له ټگانو سره خبرې
- 33 ..... د ټگانو پای
- 36 ..... د ټگانو انځورونه

سریزه

عامر خان د هندي فلمي کمپنی ((بالي ووډ)) له نوموتو او نومياليو څېرو څخه دی. په فلمي نړۍ کې عامر خان د خپل ځانگړي کار او فکر له امله د ((مستېر پرفېکشنسټ)) په نوم یادېږي. عامر خان دا لقب هغه مهال د ځان کړ، چې د ((تاري زمين پر)) او ((تري اډيټس)) فلمونه يې جوړ کړل او کله چې يې په سېنما کې ((پي کې))، ((دنگل)) او ((دي سکرټ سوپر ستار)) په څېر بې ساري فلمونه وړاندې شوو؛ هغه مهال يې نوم، شهرت او مينوال لا زيات شوو. نوموړي په دې فلمونو کې د ټولني ځيني حقايق رابرسېره کړي او ټولني ته يې يو نوی او ځانگړی فکر ورکړی.

په اوسنيو وختونو کې عامر خان پر يوه بل فلم چې ((Thugs of Hindustan)) نومېږي، بوخت دی. د نوموړي فلم په اړه پر رسنيو تودې خبرې روانې دي او د هندي فلمونو مينه وال – هغه که د نړۍ په هر ځای کې وي – د فلم راتلو ته سترگې پر لار دي. دا فلم چې د ۲۰۱۸ کال د نومبر په نهمه نېټه به په سېنما کې وړاندې شي، د عامر خان له پخوانيو ټولو فلمونو سره ډېر زيات فرق لري. په دې فلم باندې د تبصرې پر مهال عامر خان رسنيو ته وويل:

((دا فلم له دنگل او زما له نورو فلمونو سره زيات توپير لري، په دې فلم کې زما کردار او رول د يوه داسې انسان په توگه دی چې د پيسو لپاره خپله مور هم پلورلی شي. نوموړي د خبرو په ترڅ کې وويل: په دې فلم کې مې د يوه داسې يو انسان په حيث کار کړی چې له پيسو پرته ورته هېڅ شی هم ارزښت نه لري، خپله مور هم نه.))

دې فلم ته د خلکو د لېوالتيا يو لامل دا هم دی چې عامر خان د لومړي ځل لپاره د بالي ووډ له مخکيني کنگ او اوسني سوپر ستار ((امتاب بچن)) سره يو ځای کار کوي او سربېره پر دوی دواړو به د بالي ووډ نوموتې اداکاره ((کترينه کېف)) او د هندي فلمونو نوې ستورې ((فاطمه ثناء شيخ)) هم رول ولوبوي. د دې فلم په اړه د هند په ټولنيزو او خواله رسنيو کې دې پوښتنې ډېر زيات د خلکو پام وړ اړولې چې آیا دا فلم به د ((باهو بلي ۲)) ریکارډ مات کړي او که نه؟

د ((Thugs of Hindustan)) فلم پر يوې رښتيني کيسې بنا دی. دا کيسه د هغو ټگانو په اړه ده چې په هند کې د اتلسمې پېړۍ په وروستيو کې را پيدا شوو او د خلکو د زړونو ډاډ، د سترگو خوبونه او د ذهنونو ارامتيا يې له منځه يووړه.

د ((Thug)) کلمه انگلیسي ژبې ته د هندي ژبې له ((ټهگ)) څخه راغلې او هغه کس ته وايي چې په ډله ییزه توګه خلک وژني او لوټماری کوي. د ((ټگ)) همدا کلمه په پښتو ژبه کې هم کارېږي او هغه چاته وايي چې د خلکو د غولولو او دوکه کولو لپاره دروغ وايي، دوه مخي کوي او له ډول ډول چلونو او فریبونو کار اخلي.

په دې لیکنه کې مې هڅه کړې چې همدا کیسه د تاریخ له پاڼو را وباسم او په لنډ ډول یې ستاسې په وړاندې کېږدم. د کتاب لویه برخه د دوکتور مبارک علي د کتاب ((تاریخ: ټهگ او ډاګو)) پر ژباړې – سره له بدلون او زیاتونې – ولاړه ده. دغه راز د نورو اخیلیکونو ترڅنګ د ټګانو په اړه د انگلیسي لیکوال ((مېډو ټېلر)) له لیکلي ناول ((د یوه ټګ اعترافات)) څخه هم پراخه ګټنه شوې.

د ټگانو مخینه

((که څه هم د ټگانو د پیل په اړه په کره توګه څه نه شي ویل کېدی، خو ویل کېږي چې ابتداء یې له ((ساګارتي)) څخه وشوه چې د ایګزکس پوځ ته یې اته زره اس سپاره ورکړل. دا خبره یوناني مورخ ((هیروډتس)) هم د خپل تاریخ په اوومه برخه کې راوړې.

دې خلکو به وزې او مېرې پوولې او ایراني نسل پورې اړوند وو او د هغوی په ژبه به یې خبرې کولې. د دوی جامې ایرانيانو او پکتین خلکو ته ورته وې. دوی پرته له خنجره اوسپنیزه یا مسي وسله نه درلوده. هغه یوازینی وسله چې دوی کاروله، له چرم څخه جوړ شوی تار وو. کله به چې له دښمن سره مخ شول، هغه تار به یې چې په یوه څنډه کې به یې تاو شوی پری وو، په دښمن ور واچاو. که په دې ډول به یې هغه اس سپور راګیر کړ نو په ډېرې اسانۍ به یې وواژه. پر دې خبره څه نا څه باور کېدی شي چې د ساګارتي د اس سپرو وروستي پښتونه (نسلونه) دې له مسلمانو یرغل کوونکو سره هند ته راغلي وي او همدلته د دهلي په شاوخوا سیمو کې مېشت شوي وي.))

مغلیه سلطنت د هند له ازادۍ مخکې را ونړېد او انګرېزانو د ختیځ هند کمپنۍ له لارې په هند کې د برتانوي سلطنت ټغر وغوړاوه او د هند د سیاست واګې یې په خپل لاس کې واخیستې. دا هغه وخت وو چې هند له سیاسي یو والي، مرکزي حکومت او د نظام له شتون څخه بې برخې وو، دغه راز داسې قانوني ادارې او مراکز هم نه وو چې د هېواد د ناامنۍ، تېریو، ظلمونو، تیت او پرکۍ، بېوزلیو، بې کاریو او داسې نورو ناخوالو مخه ونیسي. دا ډول ناوړه حالاتو د هېواد په ګوټ ګوټ کې ځایي حکومتونه وزېږول، ملک الطوایفي حکومتونو د هېواد په بېلا بېلو ځایونو کې سر راپورته کړ او په هېواد کې سرتاسري ګډوډۍ رامنځته شوې. هغه خلک چې له دې ګډوډیو نا ارامه شول او ژوند تېرول ورته ستونزمن شو، له ښارونو ووتل او په دښتو او ځنګلونو کې مېشت شوو. خو ځینو نورو بیا دا ګډوډۍ د ځان پر ګټه وکارولې او د داسې لارو پر سر استوګن شوو چې د مسافرو او تجارتي قافلو تګ راتګ به پرې کېدی؛ دې ډلې د مال او شتمنۍ لپاره د خلکو وژل، ترورول، لوټل او داسې نورې نارواوې پیل کړې، همدا هغه خلک وو چې د ټگانو په نوم یاد شوو. ټګان یوه ځانګړې ډله نه وه او نه یې هم فعالیتونه سره ورته وو، بلکې دوی په څو ډولونو وېشل شوي وو؛ د بېلګې په توګه: بحري ټګان، د وچې ټګان، پانسي ګر ټګان او داسې نور. هرې ډلې د خپلو فعالیتونو سیمې پېژندې او په هماغو سیمو کې به یې خپلې نا انساني کړنې پرمخ بیولې.

د ټگانو تر ټولو لوی او زړور سردار بهرام خان وو. بهرام خان په ۱۷۶۵ز کې په هند کې زېږېدلی او د زېږېدنې ځای یې نامعلوم دی. بهرام په ۱۸۴۰ز کې د ختیځ هند کمپنۍ له خوا اعدام کړی شو، نوموړي ټګ په بنديخانه کې په خپله خوله دا ومنله چې په خپلو لاسونو یې ۹۴۱ کسان وژلي او هغه چې شمېرلي یې نه دي، له دې څخه ماسوا دي. د بهرام خان یو بل خاص کس او د ټگانو د یوې ډلې مشر سید میر علي وو. میر علي هم په حیوانیت، ظلم او تېري کې له بهرام خان څخه کم

نه وو او د ده د خپلې خولې خبره چې ۷۱۹ کسان یې په خپلو لاسونو وژلي. خو میر علي هم د ختیځ هند کمپنی له خوا په ۱۸۳۸ز کې ونيول او اعدام کړی شو.

ټگان ولي او څنگه را پیدا شول؟

د ټگانو په رامنځته کولو کې نه یوازې په هند کې بلکې د نړۍ په هر کونج او هره ټولنه کې تر ټولو ستر لاس د ټولني او معاشرې وي. د ټگانو د ژوند لیکونو له مطالعې وروسته دا خبره په ښه توګه روښانه کېږي چې د یو چا په منحرف کېدو کې لوی لاس د ټولني د ظلمونو، تېریو، بې انصافیو او داسې نورو وي، چې په دې تېریو او ظلمونو کې به له عادي خبرو نیولي آن لویو لویو مسئلو شتون درلود؛ د بېلګې په ډول یو څوک به دومره تر پورونو لاندې شو چې د کورنۍ غړي به یې یوې مړۍ ډوډۍ ته هم محتاجه شوو، ښځه یا لور به یې بې ابرو شوه یا به پرې تېری وشو، بې ګناه به وهل ټکول ورکول شوو، ذلیل او خوار به کړی شو، چا به یې کور یا ځمکه غصب کړه، د کورنۍ له غړو به یې کوم څوک بې ګناه ووژل شو او داسې نور....

دا ډول کیسې زیاتره په کلو او بانډو کې پېښېږي، هلته چې د ځمکوالو ځواک ډېر زیات وي، څوک یې په خلاف خوله نه شي چوله کوی او له امر نه یې سر غړول له ژونده له لاس وینځلو سره برابر وي. په داسې حالاتو کې چې له چا سره ناانسانی چلند کېږي نو ډېری خلک یې د تقدیر له خوا لیکل شوی وګڼي او پر ځان یې تېر کړي، په دې چې دوی پوهېږي چې نه خو دومره وس او توان لري چې د ځمکوالو یا زورواکو پر وړاندې ودرېږي او نه یې هم اړیکې دومره ژورې وي چې له لوړ پوړو چارواکو د عدل او نیاو غوښتنه وکړي او دا کار له دې امله هم ناشونی وي چې په کلیو کې د دوی په ټولو کارونو او حرکتونو د ځمکوالو سترګې وي او د هغوی تر لاس لاندې سیمه کې نه دوی داسې څه کولی شي او نه هم د سیمې دننه له هغوی سره ډغرې وهلې شي.

له همدې امله یوازې په انفرادي ډول به داسې کېدل چې کوم شخص د ظلمونو له لاسه بغاوت او سرکښي ته مخه کړي او دا بغاوت به له ګڼو اړخونو مهم وو. په دې چې دا بغاوت به یوازې د ځمکوال یا ظالم زورواکي په خلاف نه وو، بلکې ټول نظام به یې ننگاوه. په نظام کې به که د دولت له خوا ټاکل شوي قوانین وو نو د ټولني خپل روایات او ارزښتونه به هم وو او کله به چې ټګ یا ډاکو^۱ له دې پولې واوښت نو بیا به د دولت او ټولني دواړو مجرم شو. په دې اساس ټګ یا ډاکو ته به له دې پرته بله هېڅ لاره نه ور پاتې کېده چې له حاکمو قوانینو سرغړونه وکړي. د ده لپاره به د خلاصون یوازینی لار دا وه چې د خپلو جرمونو سزا وگالي او بېرته د ټولني قوانینو او ارزښتونو ته غاړه کېږدي. ډېری ټگانو به چې یو ځل سرکښي وکړه نو د بېرته راتګ ټولې دروازې به یې پر مخ وتړل شوې او یوازې مرګ به هغه لاره وه چې خپل بغاوت او سرکښي ته به یې پرې د پای ټکی ایښوده.

^۱ یادونه: ټګ او ډاکو له یو بل سره فرق لري. ټګ خپل فعالیتونه په پټه ترسروي خو ډاکو یې په رڼا ورځ ترسره کوي، بل توپیر یې دا هم دی چې ډاکو زیاتره د بې وزله خلکو له ملاتړه برخمن وي خو ټګ داسې کوم امتیاز نه لري. [لیکوال]

له همدې امله ټگ به باغي او سرکښ خامخا وو لکن داسې لاره به يې نه لرله چې د ټولنې او حکومت ارزښتونه او قوانين بدل کړي او نه به يې په ذهن کې داسې کومه طرحه درلوده چې شته واک او اقتدار په خپل لاس کې واخلي او د خپلې ډلې په ځواکمنولو سره د حاکم نظام په خلاف وجنگېږي. ټگ به که له پوليس يا پوځ سره جنگ هم کاوه نو چريکي (گوريلايي) جگړې به يې ترسره کولې. ټگان به تل په دې هڅه کې وو چې د دوی او پوځي ځواک ترمنځ هېڅ جگړه رامنځته نه شي او تل يې له دولتي ادارو لرې اوسېدا خوښوله.

له همدې امله به د ټگانو او ډاکوانو بغاوت په ټولنه کې کوم سياسي يا ټولنيز شعور نه زېراوه او د ټولنې ډېری وگړي به د ټگانو له ليد لوري ناخبره پاتې وو.

يو بل علت چې د ټگانو د منځته راتگ لامل گرځي، د هېواد سياسي حالات دي. هر کله چې سياسي ځواک کمزوری شي او د مرکزي حکومت له ويجاړېدو وروسته هېواد ټوټې شي نو په دې صورت کې هېڅ داسې قانوني اداره نه پاتې کېږي چې په هېواد کې خپل تسلط وساتي او د قانون برلاسي پکې حاکمه کړي. ځکه نو د يوه لوی سلطنت له ماتېدو وروسته چې خپلسري او خپلواک واره واره حکومتونه رامنځته شي، همالته کوچني ځمکوال هم د ماليې او ټېکس له ورکولو انکار وکړي.

په هند کې هم د مغولي سلطنت له راپرځېدو وروسته داسې قبایلو چې په ځنگلونو او لویو لارو پر سر ژوند کاوه د قافلو او مسافرو شکول پيل کړل، ځکه چې د سياسي انتشار او خپرواي په دې وخت کې هېڅ داسې ځواک نه وو پاتې چې دوی ماتولی وشي.

ټگانو به په داسې ځایونو کې استوگنه لرله چې د سوداگريزو کاروانونو او مسافرو تگ راتگ به پرې کېدی. د اتلسمې پېړۍ له وروستيو د نولسمې پېړۍ تر لومړنيو څلورو لسيزو پورې دوی د خپلو وژنو، لوټمارۍ، شکونې، د مسافر تښتونې او داسې نورو وحشي فعاليتونو له امله په ټول هند کې وېره، وحشت او ډار خپور کړی وو.

که څه هم د ټگ کلمې په اورېدو ذهن ته گډوډي، بې نظمي او انارشي راځي خو د وژنو او لوټ مارۍ په چارو کې د ټگانو کار او فعاليت دومره منظم او له پلان سره سم وو، چې ټول خلک يې حيران کړي وو.

د ټگانو تر ټولو وپروونکی اړخ يې دا وه چې يوازې له قافلو يې د هغوی شتمنۍ او مالونه نه لوټل بلکې بشپړه قافله به يې له ټول مال، سامان، پيسو او شتو سره داسې غايبه کړه چې څوک به په دې هم نه پوهېدل چې قافله په ځمکه ننوته او که اسمان ته پورته شوه.

د ټگانو عقیدوي او کلتوري اړخ

((په هند کې د هندوانو او مسلمانانو دښمني له پېړيو پېړيو راهيسې را روانه ده. د دې علت د مسلمانانو برياوي او پر هندوانو د هغوی ظلمونه دي، خو د ټگانو د دې ټولې کيسې په زړه پورې اړخ دا دی چې د دې ډلې ټولو غړو به - هغه به که مسلمان وو که هندو - خپلمنځي کيني او کرکې له منځه يو وړې او مسلمانانو به د هندوانو د خدايانو لمانځنه کوله او ټول هغه دودونه به يې پر ځای کول چې د هندوانو د خدايانو لپاره به ترسره کېدل. دغه راز په ډله کې به د هندوانو د مذهب له ټولو ممنوعه شيانو سرغړونه کېده. د دواړو عقيدو پيروانو به په دې ناوړه او ناانساني سوداگرۍ کې يو بل ته لاسونه ورکول او چارې به يې په يو والي ترسره کولې. د ټگانو په وينا د ((اود)) په سيمه کې په لسو کې نهه، ((دو آبه)) کې په پنځو کې څلور، ((نربدا)) کې په څلورو کې درې، ((راجپوتانه)) کې په څلورو کې يو او په ((بونډېل کنډ))، ((بنګال))، ((بېهار)) او ((اړېسه)) کې نيمايي مسلمانان او نيمايي هندوان وو.))

د نورو ډلو په خلاف په دې ډله کې هېڅ ډول ټولنيز، مذهبي او ډله ييز بنديز، تبعيض، تمميز او توپير نه وو. د حيرانتيا ځای دا دی چې په دې ډله کې مسلمانانو او هندوانو دواړو په گډه فعاليت کاوه. دوی ځانونه د ((بهواني دېوي)) يا ((کالي دېوي)) په نوم د يوې ښځينه خداينې پيروان بلل او د هغې عبادت به يې کاوه؛ دوی به د بهواني لمانځنه په څلور نومونو کوله: ((دېوي))، ((کالي))، ((دُرگا)) او ((بهواني)). هر کله به چې دوی د ټگۍ او لوټمارۍ په هوډ وتل نو لومړی به يې د همدې خداينې په مخکې يو گډ يا اوزگورۍ قرباني کاوه او فال به يې نيوه، که به د فال ځواب مثبت راووت نو د خپل ښکار په لټون پسې به وتل، که نه نو خپل سفر به يې ځنډاوه او يو څو ورځې وروسته به يې بيا همدا دود ترسره کاوه او کله به يې چې مثبت ځواب (چې له جهالت پرته به بل څه نه وو) ترلاسه کړ نو د ((جې بهواني، جې بهواني!)) نعرې به يې کړې او په سفر به ووتل. د دوی دا کار که يوازې هندوانو کولی نو د نيوکې وړ نه وو خو د حيرانتيا ځای دا دی چې په دې کار کې به مسلمانانو هم په ډېرې خوښۍ گډون کاوه؛ له دې سره به مسلمانانو پنځه وخته لمونځونه هم کول، روژې به يې نيولې او نور عبادتونه به يې ترسره کول خو د هندوانو ټول هغه رسمونه چې په ټگۍ پورې به اړوند وو، هم ترسره کول او دا کار يې بد نه گانه او نه يې هم د دې خبرې څه پروا کوله.

هغه علت چې دوی ته يې د خلکو وژل او قتلول اسانه کړي وو، دا عقیده وه چې کوم خلک چې دوی وژني هغه سيده جنت ته ځي، په دې چې هغوی په اصل کې د خداينې لپاره قربانېږي. دا يادونه پر ځای بولم چې غوا د ((دُرگا دېوي)) يا ((بهواني)) يوه ښه گڼل کېده، له همدې امله کله به چې يو مسلمان ټگ شو نو د غوا غوښه خوړل به يې پرېښو وه. که څه هم ټگان

مسلمانان وو، د قرآن کریم تلاوت به یې کاوه، لمونځونه به یې کول او روژې به یې نیولې خو له خپل خدای یا رسول² څخه به یې هېڅکله هم مرسته او کومک نه غوښت.

ټگانو د خپلو خرافاتي گروهو او عقیدو تر څنګ فالونو ته هم په درنه سترګه کتل او د دوی په ژوند، اند او ټګۍ یې پراخ اغېز بښدلی وو. د سرک پر بڼۍ غاړه د هوسۍ لیدل د دوی لپاره د ښکمرغۍ او سوکالۍ معنا لرله. که به یې د گیدرې غږ د ورځې له خوا او د هیلۍ غږ د شپې له خوا واورېده نو هغه سیمه به یې سمدستي پرېښوده. که به مېر د دوی په وړاندې له سرک نه تېر شو نو په دې صورت کې به یې هغه لاره پرېښوده او بله لاره به یې غوره کوله. که به د خداینې په وړاندې د قربانۍ پر مهال له ښي لوري د کوم ژوي یا مرغه غږ راغی نو دا به یې ښک فال باله او له دې کبله چې دا سفر به یې ډېر زیات گټور او ښکمرغه وي، خوښي څرګندوله.

د ټگانو یو بل دود پر بېلچې قسم کول وو. د ډلې ټولو غړو به پر بېل (بېلچه) لوړه کوله، بېل چې په پاک ټوکر کې به تاو شوی وو، په داسې ځای کې به یې کېښوده چې د غوا په خوشیو به مهین شوی وو. دوی په دې عقیده وو چې که کوم څوک پر بېل له قسم کولو وروسته سرغړونه وکړي، هغه ته سخته سزا ورکول کېږي. که دوی به په کوم کس د جاسوسۍ شک درلود نو له هغه به یې هم د همدې بېل پر سر قسم اخیسته. که به بې پامۍ کې به بېل ترې په ځمکه وغورځېدی نو دا به یې یو بد فال ګاڼه او سمدستي به یې هغه ځای پرېښوده او بلې سیمې ته به تلل. د ټگانو دا قانون وو چې تر څو به یې ښکار ونه موندی، نه به یې وېښتان جوړول او نه به یې هم پان خوړ.

ټگانو دودونو او رواجونو ته هم خاص ارزښت ورکاوه او خپلو رسومو او رواجونو ته ژمن خلک وو. دودونه په رواني لحاظ د وګړو د نږدې کولو، د هغوی د اړیکو په قوي کولو او د هغوی تر منځ د مینې په زیاتولو کې مهم رول لوبوي. همدا دودونه وو چې ټګان یې تر اوږدې مودې پورې د یوه راز په توګه وساتل او یووالی او اتفاق یې په برخه وو. خو د حیرانتیا ځای دا دی چې په برتانوي پېر کې کوم وخت چې د دوی اړوند جاسوسي پیل شوه نو هېچا یې هم مخنیوی ونه کړی شو او د شاهدانو په توګه د ټگانو مشهور او نامتو سردارانو نه یوازې له خپلو رازونو پر دې پورته کړې، بلکې د خپلو ملګرو په لاس ورکولو کې یې له حکومت سره مرسته هم وکړه او د همدې جاسوسۍ پر بنسټ حکومت وکولی شو چې د ټگانو خوږې وړې او له اسراره ډکې ډلې یوه یوه له منځه یوسي.

د ټگانو یو بل نوښت – البته که نوښت ورته ویلی شم – دا وو چې د دوی وسله بیخي یوه نوې او بېله وسله وه. تر ننه پورې به مو د سلګونه ډوله وسلو نومونه اورېدلي وي، دغه راز د یو چا د وژلو د بېلا بېلو طریقو په اړه به مو هم یو څه لوستلي یا اورېدلي وي؛ خو د ټگانو د وژلو وسله او د وژلو طریقه بیخي بېل او مختلف وو، یا داسې ویلی شو چې د دې طریقه اختراع کوونکي همدا ټګان وو. دوی به د خپل ښکار د قتلولو لپاره له یو ډول رومال څخه چې د غشي نښه به پرې رسم وه، کار

² دلته رسول د زیاتي حیرانتیا له مخې راغلی! [لیکوال]

اخيسته. د رومال په منځ کې به يې يوه سکه کېښوده او رومال به يې د خپل حريف له غاړې تاو کړ او غرغره به يې کړ. د سکې اېښودو علت يې دا وو چې سکې د دوی کار ور اسانه کاوه او مقابل به ډېر ژر خپله ساه له لاسه ورکوله.

په يوه روايت کې راځي چې:

((پر دنيا يوه شيطان ولکه وکړه او چې خومره انسانان به زېږېدل، دې شيطان به خوړل، په دې ډول د دنيا نفوس ورځ تر بلې کمېده. په پای کې ((کالي دېوي)) يا ((بېهواني دېوي)) د انسانانو د ژغورلو لپاره راغله. هغې پر شيطان يرغل وکړ او توتې توتې يې کړ، خو د شيطان د وينې له هر څاڅکي يو عفريت (شيطان) پيدا شو، که څه هم دېوي هغه ټول له تېغه تېرول، خو د هغوی د وينې له څاڅکو پرلپسې د شيطانانو شمېر زياتېدی، تر دې چې د هغوی شمېر وېروونکي حد ته ورسېد. دېوي سترې او مايوسه شوه او فکر يې وکړ چې د دوی د وژلو لپاره بايد يوه بله لاره پيدا کړي؛ ويل کېږي چې هغې خپلې هلې ځلې بس کړې او د خپلو تخرکونو له خولو يې دوه سړي پيدا کړل او دواړو ته يې رومالونه ورکړو تر څو د رومال په وسيله د شيطانانو غاړې ور ټينکې کړي او وينه يې ونه بېږي. دا امر سمدستي پلي شو او د شيطانانو غاړې غرغره کړې شوې او ووژل شوو. د دې کار له پای ته رسولو وروسته دواړو غوښتل رومالونه بېرته دېوي ته وسپاري خو دېوي يې له اخيستو انکار وکړ او ويې ويل چې دا رومالونه د خپلې په زړه پورې بريا په ياد کې له ځان سره وساتئ، بلکې د دې رومال په کارولو د گټورې ټکۍ مسلک غوره کړئ چې په وسيله به يې راتلونکي نسلونه خوشاله ژوند وکړي. په دې ډول دېوي هغوی ته امر وکړ چې هغوی دې انسانان داسې ووژني لکه څرنګه يې چې شيطانان ووژل.))

دا ډول بېلا بېل عقايد وو چې د ټکۍ مسلک ته يې يو ډول سپېڅلتيا بښلې وه او د انسانانو د وژلو او د هغوی د مالونو او شتمنيو لوټلو اړوند د گناه تصور يې له منځه وړی وو او دوی دا جواز ترلاسه کړی وو چې له هر ډول وېرې او خطر پرته خپل کاروبار ته دوام ورکړي؛ او په دې توګه نه بايد خپل کار غيراخلاقي بولي او نه هم ناقانوني. همدا خبره د ټګانو په اعترافاتو کې هم وه چې هغوی به پر خپل هېڅ جرم هم پښېماني نه ښوده، بلکې ټګۍ به يې هېڅ ډول جرم نه باله او خپل مسلک ته يې د نورو عادي مسلكونو په سترګه كتل.

د ټګانو بل په زړه پورې اړخ دا وو چې دوی د خپلو مورنيو ژبو تر څنګ د ټکۍ لپاره يوه بېله ژبه اختراع کړې وه او د ټکۍ پر مهال به يې په خپلو کې په هماغه ژبه خبرې کولې؛ د بېلګې په ډول کله به يې چې خپل ملګري ته امر کاوه چې ويې وژنه نو د ټکۍ پر ژبه به يې ورته ويل: ((تمباکو راوړه!!)) او يا دا چې: ((پان راوړه!!))

ټگانو نه شوی کولی د ظاهري قیافې او حالت له مخې بل ټگ وپېژني، په دې چې ټگانو ځانگړی یونیفورم یا نښې نه لرلې، بلکې د ټولني د نورو انسانانو غوندې یې عادي جامې، عادي چلند او عادي کړه وړه لرل، تر دې چې د دوو سیمو ټگانو به هم یو بل نه پېژندل. خو د ټگي کولو لپاره به یې خپلو جامو، چلند او حالت ته له حالاتو او شرایطو سره سم بدلون ورکاوه؛ یعنې کله به یې د ملنگانو جامې واغوستې او خپل ښکار ته به د سوالگرو په بڼه ورتلل، ځینې وختونه به یې پرتمینې او ښې جامې اغوستلې او خپل ښکار ته به یې ځان شتمن او سوداگر ور پېژانده، دغه راز ځینې وختونه به یې د کوم ځانگړي مسلک لکه سندرمارو، هنرمندانو، موچیانو او داسې نورو لباس پر تن کړ او خپل ښکار ته به یې پرې دوکه ورکوله.

که څه هم د ټگانو د اوسېدو او فعالیت سیمې به بېلې بېلې او جلا وې خو د ټگي ژبه به یې یوه وه او کولی یې شوی چې بل ټگ یوازې او یوازې د ژبې له مخې وپېژني. ټگانو د یو بل د پېژندلو لپاره خاص کوډ یا رمز درلود او کله به چې ټگ پر کوم کس شکی شو نو هماغه ځانگړی کوډ به یې کارواه، که به یې سم ځواب ورکړ نو پوه به شو چې مقابل کس هم ټگ دی؛ که نه نو بیا به یې د ښکار په سترگه ورته کتل او ټگي به یې ورسره کوله. د ټگانو مشر سید میر علي هم یو ځل له همداسې یوه کس سره مخ شو. میر علي پر هغه د عادي انسان گومان وکړ او غوښتل یې د خپلې ټگي په جال کې یې راگېر کړي، خو له ډېرو هڅو وروسته هم ونه توانېدی چې ویې غولوي. په پای کې میر علي وغوښتل چې په خپله مخه یې پرېږدي او بېرته ترې راوگرځي. خو مقابل سړي په ټوکه کې ورته وویل چې دومره ژر چېرته روان یې؟ د هغه پر دې خبره میر علي شکمن کېږي او هماغه کوډ کاروي، او هغه سړی یې هم سم ځوابوي. د دوی تر منځ کوډ دا وو چې یوه به بل ته ویل: ((علي خان بایي سلام)) او د دې ځواب ((سلام علیکم)) وو؛ که به چا سم ځواب ورکړ نو په دې معنا چې دوی دواړه ټگان دي، ځکه پر دې کوډ له ټگانو پرته بل هېڅوک هم نه پوهېدل.

ټگانو به د خپلو فعالیتونو په اړه خپلو کورنیو، ښځو او ماشومانو ته هم څه نه ویل. دوی به خپل ټول کارونه په پټه توگه ترسره کول او هر کله به چې له خپل کار څخه اوزگار شوو نو په ټولنه کې به یې د عادي وگړو په څېر ژوند کاوه. دوی به خپل ماشومان هغه وخت خپل مسلک ته ور گډول چې بالغ به شوو او له هغه وروسته به یې د ټگي چلونه او طریقې ور ښودل. د سید میر علي په څېر د ټگانو لوی سردار به هم چې کله د ټگي پر سفر وتی نو خپلې ښځې او ماشومانو ته به یې ډول ډول بانې کولې او دروغ به یې ورته ویل، که څه هم له خپلې ښځې او ماشومانو سره یې ډېره زیاته مینه کوله.

د ټگۍ کړنلاره

د ټگۍ ټول چلونه ډېر حيرانوونکي او په زړه پورې وو. کله به چې ټگانو کومه قافله وليده نو په څلورو ډلو به ووېشل شوو. لومړۍ ډله به راغله له مسافرو سره به يې خبرې اترې پيل کړې. هغوی ته به يې ځانونه مسافر وښودل او کومې خواته به چې مسافر تلل، دوی به هم هماغه لوري ته ورسره روان شوو. په لاره کې به يې له هغوی سره ټوکې ټکالې کولې، کيسې به يې کولې او هغوی ته به يې داسې ښودل چې ډېر وړ نږدې او ملگري يې دي. له پرديو مسافرو سره د ملگرتيا په کولو کې دوی ډېر زيات مهارت درلود او په ټگانو کې به هغه کس ډېر ښاغلی وو چې د نورو د باور په لاسته راوړو کې به يې ښه تکړه وو. کله به چې لومړۍ ډله د مسافرو اعتماد او باور ترلاسه کړ نو نوبت به دوهمې ډلې ته ورسېد.

دوهمې ډلې به د لارې پر سر خپمې ودرولي وې او تېرېدونکو ته به يې ښودل چې دوی هم د لارې مسافر دي او په دې ځای کې د دمې او ارام لپاره تم شوي دي. کله به چې لومړۍ ډله له مسافرو سره راوړسېده نو دوهمې ډلې به ورته د ډوډۍ بلنه ورکړه او په ډوډۍ کې به يې د بې هوښۍ درمل گډ کړل او په دې ډول به يې ټول مسافر بې هوښه کړل. سره زړ، سپين زړ، پيسې، جامې او داسې نور هر څه به يې له جېبونو را وايستل.

له دې کار وروسته به وار دريمې ډلې ته ورسېد. دريمې ډلې به د هغو رومالونو په وسيله چې مخکې يې يادونه وشوه، د مسافرو غاړې ور ټينگې کړې او زندۍ به يې کړل. ښايي تاسې ووايئ چې دا کار خو دوهمې ډلې هم کوی شوی، نو دريمې ډلې ته څه اړتيا وه. خو مخکې هم وويل شو چې د ټگانو کار به ډېر منظم او له پلان سره سم پرمخ تللی او دغه راز خپلو قواعدو او اصولو ته ډېر ژمن خلک وو. دسمايل يوازې هغه چا کارولی شوی چې د ډلې مشر به ورته اجازه کړې وه او په ډله کې به رومال کاروونکي معلوم وو او هر چا دا کار نه شوی کولی او نه هم دا کار هر چاته سپارل کېدی.

((د دوی يو بل رسم د رومال کارولو په اړه وو. هېچا هم دا اجازه نه درلوده چې مخکې له دې چې سردار ورته اجازه وکړي، رومال وکاروي. کله به چې کوم ټک په رومال کارولو کې سم وروزل شو او د خپلې زړورتيا، حوصلې، همت او قوي اعصابو ثبوت به يې وړاندې کړ نو د ټگانو مشر به د يوې غونډې په ترڅ کې دا رومال ورته سپاره او دعا به يې ورته کوله چې خداينه په چارو کې ملتيا ورسره وکړي او تل يې برياً په برخه وي.

په دې دود کې برياً همداسې وه لکه يو چاته چې د ((نايت 3)) خطاب ورکول کېږي، ځکه دې برياً به د ټک د هيلو په پوره کولو او په خپلو ملگرو کې يې د عزت او درناوي د زياتولو په برخه کې کومک ورسره کاوه او له دې وياړ څخه به ورته د زړورتيا او مېړانې

³ نائټ يو انگيسي خطاب دی چې انگرېزانو به خپلو تکړه او زړورو پوځيانو ته ورکاوه. [ليکوال]

ثبوت په لاس ورتلی. له دې نه علاوه کله به چې یې یو څوک ووژل نو د ده برخه به هم د نورو په پرتله زیاته وه.

د دې دود لپاره به کانديد کابو ۴۰ روپۍ لگښت کاوه. دا دود به کوم پخواني ټک پر ځای کاوه چې د ټکۍ له مسلک څخه به یې تقاعد اخیستی وو. په دې کې به د مسلمان او هندو توپیر نه وو، هر تقاعد اخیستی مشر دا کار کولی شوی. دې ټک ته به د ده زده کوونکو وخت پر وخت ډالی او نذرونه وړاندې کول. په ډېری کړکېچنو معاملاتو کې به یې مشورې ورسره کولې او د هغه رایې ته به یې په درنه سترگه کتل. ډېری ځوانانو به دا رسم د شل کلنۍ په عمر کې بشپړاوه. دا به هغه کسان وو چې له ماشومتوب څخه به له ټگانو سره وو او د غرغره کولو پر مهال به یې له هغوی سره کومک کاوه. په ټگانو کې د هغو خلکو لپاره چې په لوی عمر کې به یې په دې ډله کې گډون کړی وو، د رومال کارول سخت وو او دې خلکو به د څوکیدارۍ، قبر کینۍ او د مرو خښولو دندې ترسره کولې.))

کله به چې دریمې ډلې خپل کار بشپړ کړ نو څلورمې ډلې به مخکې له مخکې لا قبر کیندلی وو او ټول به یې په یوه قبر کې خښ کړل، په قبر کې خښول یې هم څه په انساني طریقه نه وو بلکې د دې لپاره چې قبر به یوازې ژور وو، سور او اوږدوالی به یې دومره زیات نه وو او مړی به پکې سم نه ځایېده نو کله به یې مړي ټوټې ټوټې کړو او قبر ته به یې ور واچول او کله به یې د ملا تیر او د پښو هډوکي ور مات کړو او غبرگ به یې په قبر کې کېښودل او خاوره به یې پرې واچوله او د دې لپاره چې څوک پوه نه شي یو څه شگه به یې هم د قبر له پاسه وشیندله.

ټگانو د هرې قافلې او هر مسافر لپاره یوازې همدا یوه تگلاره نه کاروله بلکې د هر مسافر لپاره به یې له بېلو بېلو طریقو او چلونو کار اخیسته؛ ځکه که دوی همدا یوه طریقه کارولی نو دوی نه شوی کولی چې په دې ډگر کې دومره زیات ژوند وکړي او ډېر ژر به نیول شوي وو.

دلته به یوې بلې موضوع ته هم لنډه اشاره وکړو هغه دا چې د ټگانو کارونو ته په کتو د انسان په ذهن کې هغوی د ظالمو، وحشي او بې وجدانه انسانانو په بڼه انځورېږي، دوی همداسې وو هم او نه هم وو. یعنې د دوی شخصیت د سکې د دوو مخونو په څېر وو چې هرې خوا یې له بلې سره د ځمکې او اسمان توپیر درلود. که د دوی ټگۍ ته وگورو نو دوی ته څوک انسان نه شي ویلی خو که د دوی شخصي ژوند، چلند، کورني ژوند او داسې نورو ته پام وکړو نو ویلی شو چې دوی د خپلې ټولنې تر ټولو ښه وگړي وو. د ټگانو د شخصیت د منفي څېرې په اړه ټول کتاب ډک دی خو د دوی د مثبت اړخ په اړه به د سید میر علي له خولې خبرې واورو چې د ټگانو د شخصیت پر مثبت اړخ د نه منلو خبرې کوي:

((خلک زموږ په اړه فکر کوي چې موږ د نورو انسانانو په څېر له خپلو بڼو او بچيانو سره مينه نه لرو. آيا زه د خپلې بڼې ((عظيې)) پر مړينې خپه نه شوم. زما په سينه کې هم د نورو خلکو غوندې له مينې ډک زړه دی چې د خپلو خپلوانو، ملگرو او کورنۍ پر خوښۍ خوشاله کېږي او د هغوی په غمونو غمجن کېږي. زما چلند له هر چا ډېر غوره دی. کوم داسې شخص شته دی چې زما پر عزت او درناوي يرغل کول وغواړي؟ آيا ما کله له کوم ملگري يا دښمن سره دوکه کېږي؟ د مذهب خلاف مې کله کوم کار کېږي؟ د چا حقونه مې تر پښو لاندې کېږي؟ آيا تر ننه مې غلا کېږي؟ پر کومې بڼې مې تېری کېږي؟...))

د سيد مير علي دا خبرې رښتيا دي، ټگان د ځان، کورنۍ او خپلې ټولنې لپاره تر ټولو ښه وگړي وو، خو د ټگۍ پر مهال دوی انسانان نه، بلکې له دارونکو ځناورو هم بدتر وو.

د ټګانو د ټګۍ بېلګې

(۱)

راځئ د مسافرو له یوې ډلې به د هغوی کیسه واورو چې ټګان په څه ډول ورسره مخ شوو او څه یې ورسره وکړل:

((له سفر نه درې یا څلور ورځې ورسته په لاره کې د سندرمارو له یوې ډلې سره مخ شوو ، هغوی له مور غوښتنه وکړه چې د حفاظت په پار یې له ځان سره په سفر کې را شریک کړو. په دوی کې له دوو سره رباب ، له څلورو سره گیتارونه او له دوو سره تمبورې وې. هغوی ویل چې نږدې کلي ته د واده لپاره روان دي.

تر یو څو ورځو پورې حالات له معمول سره سم روان وو او سندرمارو په خپل فن سره زموږ سات را تېراوه. خو په څلورمه شپه زما د ماما سترګه را خلاصه شوه او ویې ولیدل چې د سندرمارو ډله یو ځای غونډه شوې او په یوې ناپېژانده ژبې پس پسی کوي. ماما مې د هغوی له حرکتو پوه شو او سمدلاسه یې خپل پوځیان راوینس کړل او ورته ویې ویل چې زه پوره ډاډه یم چې دا سندرمار په حقیقت کې ټګان دي. له دې وروسته ماما مې له مور نه یوه تن ته دنده وسپارله چې کله نور ویده وي ، هغه به څوکیداري کوي.

په سبار ورځ زما ماما سندرمارو ته وویل چې مور له دمې پرته اوږد واټن وهل غواړو ، له همدې کبله دا امکان نه لري چې مور تاسې له خپل ځان سره کړو. که څه هم سندرمارو په زاریو زاریو له مور غوښتنه وکړه چې له ځانه یې بېل نه کړو ، په دې چې دوی وپریږي څوک یې ونه شکوي. خو زما ماما یې هېڅ پروا ونه وکړه او په سبا ورځ سهار وخته په سفر روان شوو او سندرماران مو شاته پرېښودل. له اته میله واټن وهلو وروسته یوې ورې لارې ته شوو او فکر مو وکړ چې له دېرش میله واټن وهلو وروسته به بېرته لویې لارې ته برابر شو.

له دې وروسته تر څلورو ورځو پورې خو داسې څه خاص راپېښ نه شول ، خو په څلورمه شپه کله چې مور د ارام لپاره یو ځای تم شوو نو تقریباً د یوولسو کسانو یوه ډله زموږ خواته راغله چې د چیلیم جوړولو بانسونه ورسره وو. هغوی هم د سندرمارو په څېر مور ته زاری کولې چې مور هم د حفاظت په پار په خپل سفر کې در کډ کړئ. په دوهمه ورځ سهار کله چې مې دې نوو کسانو ته وکتل نو گمان مې وکړ چې په دوی کې یو تن هماغه دی چې د سندرمارو په ډله کې وو. سمدستي مې خپل ماما ته د دې خبرې یادونه

وکره. هغه سمدستي خبرې اترې پیل کړې. خو دوی له پخوانۍ ډلې سره یو توپیر درلود هغه دا چې د دوی ژبه له سندرمارو څخه بېله وه. د دوی جامې ډېرې خیرنې وې او په سترگو هم بانديان یا سامان اوچتوونکي ښکارېدل ، خو له دې وروسته زما ماما یوه عسکر ته دا دنده وسپارله چې هغه دې څوکیداري کوي او له هغوی دې نه بې پامه کېږي.

په دوهمه شپه زه هېڅ ویده کېدی ونه شوم ، په دې چې زه ډاډه وم چې دا خلک هماغه ټکان دي. خو له زیاتو هلو ځلو وروسته هم د سترېا له امله ویده شوم. لږ ځنډ وروسته زما سترگه خلاصه شوه او داسې غږ مې واوږد لکه د سهار له خوا چې چرک اذان کوي. زه سمدستي پورته شوم او ومې لیدل چې زموږ د سفر نوي شریکان د ویدو کسانو چار چاپېر راتاو دي. ما بې له ځنډه په لور غږ چیغه کړه. زما په چیغه ماما سمدستي تورې ته لاس کړ او په خپل ځای ودرېد او د ټکانو په لور یې ور منډه کړه. که څه هم دا هر څه د سترگو په رپ کې وشوو ، خو په همدې وخت کې هغوی د ((دېو ناراین)) د ورور غاړه په وربښمین رومال غرغره کړې وه او په همدې ډول یې ((تلک وري)) هم تر بې هوښۍ رسولی وو ، خو د هغه ژوند زما د ماما له لاسه وژغورل شو ، چې ټک یې دوه ټوټې کړ. د دې په لیدو نور ټکان له هغه ځایه وتښتېدل او د بانسونو کېدی یې همالته پرېښودې ، خو په همدې یو څه ځنډ کې ټکانو زما د ماما د سرو زرو تنۍ چې نرخ به یې ۲۵۰ روپۍ وو او د ((تلک وري)) ټوپک تښتولي وو. په اصل کې ملامتیا د ((تلک)) وه چې د څوکیداری پر مهال ویده شوی وو.

له دې وروسته سمدلاسه نږدې کلي ته لاړو او ویده خلک مو راپاخول ، خو له هغوی یو هم دې ته چمتو نه شو چې له مور سره په هغو قاتلانو پسې ووځي ، له همدې کبله پاتې شپه مو له کلي دباندې تېره کړه. د ((دېو ناراین)) د ورور جسد هم له مور سره وو. بله ورځ مو د خپلې استوګنې پر ځای بانسونه هماغسې وموندل ، ماما مې هغه ټول پر یوه تمباکو پلورونکي په ۴۶ روپو وپلورل.

(۲)

لطف الله په خپله اټو بیوگرافي (ځانپېښې) کې د یوه ټگ په اړه کیسه کوي چې دی ورسره مخ شوی وو. د ټگ نوم جمعه وو او غوښتل یې چې لطف الله هم وشکوي خو چې پوه شو پیسې او زر ورسره نشته نو خپل ځان یې ور

وپیژانده او ترې ویې وغوښتل چې دی هم په ډله کې ور گډ شي او ښې پیسې وگټي؛ جمعه ټگ په همدې لړ کې لطف الله ته د ټگۍ مسلک ورپیژني:

((د یو چا وژل سخت کار نه دی. سخت کار دا دی چې یو څوک وغولوي او هغه ځای ته یې راولي چېرته چې باید د هغه کار ور خلاص کړي. د دې کار لپاره مور له ډول ډول چلونو کار اخلو. د مسافرو د باوري کولو په موخه کله مور د سوالکو په شکل د هغوی څنگ ته ورځو، کله د هغوی د لارښوونې دنده ترسره کوو او کله هم د یوه دلالت په توگه ورته څرگندېدو چې هغوی ته ښځې ورکړو. د کومې ښځې یادونه چې تاته کوم، هغه د همدې وروستي هدف یعنی د مسافرو د غولولو لپاره وي. هغه د مسافر پام خپل ځان ته ور اړوي، په ناز او نخرو یې اغېزمنوي او بیا یې له لویې لارې یوې خواته کوي. له دې وروسته هغه دا بانه کوي چې سترې شوې او غواړي دمه واخلي. په دې توگه د کومې ونې سیوري ته کېني او سگرت یا چلم څکول پیل کړي.

په همدې وخت کې له مور ځنې یو څوک هلته ور ورسېږي، په مسافر دا خبره ډېره بده لگېږي خو ښځه یې په دې خبره ډاډه کړي چې دا مې مېړه یا ورور دی او له اور اخیستو وروسته به یې له ځنډه لار شي او مور به خبرې اترې وکړو. د خبرو پر مهال ښځه داسې ورته څرگندوي چې د سړي د راتگ پېښه هسې ناڅاپه رامنځته شوه؛ بیا د خپل بدن کومه برخه ورته برېښوي چې د مسافر ټول پام هغې خواته واوړي او په دې وخت کې له مور څخه یو کس د مسافر په غاړه کې رومال ور واچوي او سمدستي یې غاړه ور ټینگه کړي. کله چې یې سا ووځي، تلاشي کوو یې او بې له ځنډه یې خښوو.))

جمعه ټگ د خبرو په اوږدو کې، چې دی یې په ډېر خوند لطف الله ته کوي خو لطف الله د ده له خبرو تر پوزې رسېدلی وي خو څه چاره نه لري، زیاتوي چې دې مسلک ته له راتگ وروسته مې یو ځلې له دې مسلک ځنې سخته کرکه وشوه:

((هغه داسې چې یو ځلې په یوه ملا پسې له ((کوټې - د سیمې نوم)) تر ((اودې پور)) پورې لارم. د سفر په لومړۍ ورځ هېڅ وار په لاس رانغی چې کار یې ور خلاص کړم. ماښام هغه خپلو ملگرو ته ورغی، هلته زه نه شوی ورتلی. دوهمه ورځ سهار وخته مور دواړو سفر پیل کړ، کله به هغه له ما مخکې شو او کله زه. له لږ واټن وروسته د سهارني لپاره یو ځای تم شو او کله چې یې زما خوار حالت ولید نو له خپلې ډوډۍ څخه یې ماته هم یوه ټوټه راکړه. ما د هغه د ډاډپینې او خوښۍ لپاره هغه ټوټه په ډېر شوق ترې واخیسته خو ومې نه خوړه په دې چې ما نه غوښتل هغه څوک ووژنم چې ما یې مالکه

خوړلې وي ، ځکه چې دا کار نمک حرامی گنل کېږي. هغه ته مې وویل چې زه ((اودې پور)) ته روان یم تر څو هلته کار را ته پیدا کړم. ځواب یې راکړ چې: ((خدای دې په خپلو هڅو کې بریالی لره.))

له ناشتې وروسته هغه روان شو ، زه هم ور پسې شوم. کله چې د مازدیگر د لمانځه وخت شو نو له ما یې وپوښتل چې آیا دلته کوم داسې ځای شته چې اوبه پیدا شي ترڅو اودس وکړم که نه نو له تیمم نه به کار واخلم. ومې ویل له دې ځایه لږ لرې یوه چینه ده ؛ هغه رانه د لارې ښودنې هیله وکړه. ورته مې کړل چې په ما پسې راځه. کله چې چینې ته ورسېد ، اودس یې وکړ او د لمانځه لپاره ودرېد ، د رکوع په حالت کې وو او په هماغه وخت مې غاړه په رومال ور غرغره کړه. کله چې مې وتوشپه (تلاشي کړ) نو ډېر زیات نهیلی شوم ځکه یوازې یوه پیسه مې ترې ترلاسه کړه ، له دې پرته تسپې او د ډوډۍ یو څو توتې ورسره وې. همالته مې خښ کړ او بېرته هغه کلي ته راغلم ، چېرته چې مې له خپلې مور سره د لیدو ژمنه کړې وه.

ما دا ټوله کیسه خپلې مور ته وکړه او ومې ویل چې فکر کوم دا مسلک باید پرېږدم ځکه چې د بېکناه خلکو په وینو د لاسونو له رنگولو دا ښه ده چې له لوړې مړ شم.

د هغې دا خبرې خوښې نه شوې. زما له لاسه یې هغه یوه پیسه واخیسته ، بازار ته لاړه او له هغه ځایه یې نیمه کیلو واړه کبان راوړو او زما مخې ته یې کڅوړه کېښوده او راته یې وویل: ((آیا دا واړه واړه شیان شمېرلی شي؟))

ومې ویل: ((هو ، خو د شمېرلو لپاره یې زیات وخت ته اړتیا ده او د شمېرلو گټه یې څه ده؟)) په دې خبره یې ځان ته مخاطب کړم او ویې ویل: ((بې عقله هلکه ، وگوره د یوې پیسې لپاره څومره ساوې ضایع شوې دي او ته بې عقل ، بې زړه او کمزوری د یوه ملا د وژلو له امله پرېشانه یې ، چې یوه پښه یې مخکې لا په قبر کې وه.)) بیا یې په ټینگار سره وویل: ((که یو زمری په خپل ښکار زړه وخوروي ، نو دا په دې معنا ده چې زمری باید وږی مړ شي.))

جمعه ټک وویل چې: ((د دې ښځې د نصیحت له امله مې له لاسه ورکړی باور بېرته بیاموند او بیا مې هېڅکله هم له خپل مسلک څخه کرکه نه ده کړې.))

نوی ټگ

د دوی د نورو دودونو په څېر په ډله کې د نوي ټگ د شاملولو دود او طریقه هم په زړه پورې ده. دلته به د سید میر علي چې وروسته بیا د ټگانو مشر شو، کیسه واورو چې په څه ډول په ډله کې ورگډ شو:

((د دسهرې په ورځ یې په خپله ډله کې زما د ورگډولو دود پیل کړ. له هر څه مخکې یې غسل راکړ او نوې جامې یې را واغوستې او د ټگانو مشر یوې کوتې ته بوتلم، په کوټه کې ټول سرداران په فرش ناست وو. له ټولو ناستو خلکو یې پوښتنه وکړه چې آیا دوی واړه چمتو دي چې په خپله ډله کې مې ورگډ کړي او که نه؟ ټولو دې پوښتنې ته مثبت ځواب ورکړ. بیا یې یوه میدان ته بوتلم او زما مشر اسمان ته خوله ونيوله او په لور غږ یې وویل: ((اې زما مشرې بهوانې!، دا نوی زده کوونکی په خپلې پناه کې واخله او کومه داسې نښه راوښایه چې موږ پوه شو چې په خوښۍ دې ومانه.))

موږ تر ډېره په تمه وو په پای کې یو کونگ له نږدې ونې وچغېده او ټولو خلکو چیغې کړې. ((جې بهوانې! بریا د بهوانې)) زما مشر وویل: ((زویه! ته ډېر نېکمرغه یې، آیا داسې نښه هم د چا په برخه کېږي؟ ما هېڅ د دې تمه نه لرله.))

له دې وروسته یې بېرته خپل اطاق ته راوستم او یو رومال چې د غشي نښه پرې جوړه وه زما په بڼې لاس کې راکښود. غشي د ټکۍ سپېڅلې نښه وه. او له امر سره سم مې تر سینې پورې را اوچت کړ او د وفادارۍ لوړه مې وکړه. بیا مې قرآن کریم په لاسونو کې راواخیست او همدا ډول ژمنه او لوړه مې ترسره کړه. لومړی قسم د مسلک اړوند وو او دوهم د مذهب. له دې وروسته یې گوره راباندې وخوړه او ټولو مبارکیانې راکړې. هغوی زه مخاطب کړم او ویې ویل: ((زویه، له نن نه په دې ډله کې شامل شوې چې د نړۍ تر ټولو پخوانۍ مذهبي ډله ده. تا د زور، وفاداره او رازداره پاتېدو قسم کړی. له نن نه وروسته ته د هر انسان دښمن یې او هر شخص پرته له تردیده وژلی شي. خو هو، زموږ په نزد د دې خلکو وژل ناروا دي او د هغوی وینه خداینه هېڅکله هم نه بښي. ته هېڅکله هم د جامې وینځونکي، سیک، مداري، سوالگر، رنډی، هجرا، چرسی، پښ، نجار، بیس او جذام په وینو لاسونه مه رنګوه، له دې پرته د دېوې له نښې ترلاسه کولو وروسته لوی تر لوی کس هم وژلی شي. ښه نو، ته له نن نه وروسته ټگ یې.))

ورته ومې ويل: سمه ده ، اوس به زه يوازې دې ته په تمه يم چې خه وخت د کار موقع
راکول کېږي.))

په خپلو کارونو نه پښمانياتيا

د ختيځ هند کمپنۍ يوه جنرال يوولس ټگان ونيول او په محکمې کې د اعدام سزا ورته واورول شوه.

((کله چې د اعدام نېټه را ورسېده ، د هماغې ورځې په سهار کله چې لمر راوخوت ، يوولس واړه يې له بنديخاني را وايستل. په غاړو کې يې امبلونه پراته وو او په ډېر ډاډ او ارامتيا د اعدام تر تختې پورې لاړل. پر خپرو يې هېڅ ډول پرېشاني او وارخطايي نه ښکارېده.

کله چې هر يو د پرې مخې ته ودرول شو ، نو په خپرو کې يې خوښي را څرگنده شوه او ټولو يو ځای لاسونه پورته کړل او په گډه يې نعرې کړې: ((جې بهواني ، جې بهواني!!)) که څه هم په هغوی کې څلور مسلمانان ، يو برهمن او دوه راجپوت او له نورو هندو ذاتونو څخه وو ، خو د ټولو نعره يوه وه. له دې وروسته د اعدام تختې ته ورغلل او په خپلو لاسونو يې د اعدام پرې په غاړو کې واچول او يو ځل بيا يې د بهواني نعرې کړې. د اعدام پرې يې په غاړو کې واچول ، سم يې کړل او ځوانو اعدامېدونکو په نندارچيانو پورې خندل.

په دوی کې يو مسلمان د اعدام له ناوخته کېدو دومره نارامه شو چې پرې يې په خپله تنگ کړ او را ځورند شو او داسې يې خپل ځان وواژه لکه يو څوک چې له لوړ ځايه په سيند کې د لامبو وهلو لپاره ټوپ اچوي. دا هغه شخص وو چې په ((عمر پتن)) سيمه کې يې د شپږو مسافرو غاړې غرغره کړې وې. له هغه وروسته بيا بلې ډلې ته لاړ او له هغو سره يې په ((بوپال)) کې دېرش مسافر ووژل ، او تېر آخر ونيول شو. کله چې قاضي له اعدامېدونکو د هغوی وروستۍ هيله وپوښتله نو وېي ويل چې د هر يوه په بدل کې پنځه مجرمان له بنديخاني خوشي کړئ او له هغوی سره چې څه لږ او ډېرې پيسې وي ، هغه صدقه کړئ.))

د آدم عليه السلام له زمانې نيولې تر نن ورځې پورې د ځمکې پر سر زرگونه د قتل پېښې شوې، ځينې د پيسو په مينه کې شوې، ځينو بيا د کينې، حسد، مينې، غچ، ملگرتيا يا وېرې له امله دا جرم ترسره کړی؛ خو له پيل نه تر اوسه پورې د وژونکي ژوند زياتره په غم او درد کې تېر شوی. د هغه ضمير تل هغه ملامت کړی او وروستۍ پايله يې دا شوې چې يا خو يې خپل ځان د مقتول وارثانو ته سپارلی يا يې ځانوژنه کړې، که نه په همدې غم کې د کړېدو له امله هلاک شوی. موږ په کتابونو کې همدا لوستي او تجربه مو هم همدا راته وايي. خو د ټگانو طبقه بيخي عجيبه او بل شان وه. نه يې ضمير ملامتول، نه نفس لوامه (ملامتونکی نفس) ورته څه ويل. که به ونيول شوو نو ډېرې په ازادۍ به يې خوارک څښاک کاوه، ملگرو ته به يې د

خپلو کارنامو کیسې کولې او تیار به ناست وو چې څنگه له بنديخانې خوشي شي، خپل کار ته دوام ورکړي. د دوی اړوند تر ټولو عجیبه خبره خو دا وه چې هندوان او مسلمانان دواړه به گام پر گام مخته تلل او دواړه به په یو ډول توهماتو کې اخته وو. د هندوانو په نزد بت لمانځنه څه د حیرانتیا وړ نه ده، خو د مسلمانانو دا ډول یو عمل ترسره کول یوه معما ده. په داسې حال کې چې هغوی د لمانځه او روژې پابند هم وي. د هغوی په قرآن کې خو د عمدي قتل اړوند ډېر سخت تعزیري احکام هم شتون لري.

د اعدام پر مهال د بهواني نعرې دا معنا لرله چې دوی خپل جرمونه ومنل ځکه چې د ټگ مذهب که هر څه وي او له هرې فرقې سره یې اړیکه وي، پرته له بهواني له بل کوم خدایه یا خدایني مرسته نه غواړي.

له ټگانو سره خبرې

د ټگانو په اړه د لا زیات پوهاوي لپاره له ځینو ټگانو سره مرکه کوو. په مرکه کې به ترې د دوی د شخصي ژوند، د ټگي د رازونو او د دوی د شخصیت په اړه گڼې خبرې اترې وکړو او هڅه به وکړو چې د دوی پټ اړخونه راوسپړو او له گڼو رازونو یې پردې اوچتې کړو.

- د دسهرې دود څه ځانگړتیا لري چې هندوان او مسلمانان ټول یې نمانځي؟

سید میر علي وویل:

- اوه! ته خبر نه یې چې زموږ مسلک د خدای له خوا موږ ته راکول شوی. دا مسلک زیاتره د هندو والو اړوند دی. هماغو دا مسلک را ښودلی.

- نو بیا خو لا د حیرانتیا خبره ده چې ته یو مسلمان او بیا سید یې او د هندوانو د خدایانو عبادت کوي.

- نه، دا خبره نه ده. دا چې ټگي د هندوانو مسلک دی او دا مسلک ځینې خاص اصول لري. له همدې امله موږ مسلمانان هم چې کله دې مسلک ته راځو نو د دې اصولو پابندي پر موږ هم لازمېږي. دا زموږ پر مذهب کوم اغېز نه لري. هو، د دې اصولو له منلو زموږ په عاید کې برکت او زیاتوالی خامخا راځي.

- زما پوښتنه دا ده چې مسلمانان د هندوانو دودونه ولې نمانځي؟

- ټول یې نه، یوازې د دسهرې دود نمانځي. علت یې دا دی چې زموږ د کار لپاره د دسهرې زمانه ډېره مناسبه ده او له همدې امله هندوانو ډېر ارزښت ورکړی. په حقیقت کې اړتیا دا ده چې زه باید تا ته د ټگي د شتوالي علت وښایم. هندو وال په دې عقیده دي چې په پیل کې د کایناتو خالق دوه ډوله ځواکونه پیدا کړل، یو ((جوړوونکی)) او بل ((ورانوونکی))؛ خو دوهم ځواک له لومړي ځواک سره یو ځای پاتې نه شو او ترې بېل شو. د همدې لپاره ((معبود مطلق))، ورانوونکي ځواک ته د هر ډول ممکنې وسیلې کارولو اجازه ورکړه. په همدې وخت کې د معبود مطلق ښځې، بهواني یا کالي دېوي یوه ښځه پیدا کړه او هغې ته یې د مرگ پوره واک ورکړ. د بهواني پیروان ټگان بلل کېږي او دېوي په خپلو لاسونو د هغې ښځې په وژلو د انسانانو د وژلو یوه نوې لاره را وښوده. بیا یې خپل ټول پیروان دنیا ته راولېږل او ویې ویل چې: ((لوټماری پیل کړئ او د دنیوي گټې لپاره د غنیمت مالونه د ځان په گټه وکاروئ، پاتې شوه د وژل کېدونکو جسدونه، په هغوی کې زه ستاسې ملاتړې یم او تاسې به زما لپاره خپل کار ته ادامه ورکوئ.))

په دې پېښې مودې تېرې شوې خو دېوي به تل خپل پیروان د قانون له منگولو ژغورل او د هغوی شمېر ورځ تر بلې زیاتېده. خو ورو ورو د ټگانو په عقیدو کې کمزوري راغله. یوې ډلې د خدایینې پر ځواک شک وکړ او ویې ویل چې بهواني په څه ډول جسدونه خوندي کوي. بل وویل، راځئ وبه یې آزمايو. یو کس ووژئ او په وښو کې پټ شی او وگورئ چې دېوي له دې جسد سره څه کوي. دوی همداسې وکړل، یو کس یې وواژه او نږدې په وښو کې ورته پټ کېناستل. خو د دېوي له سترگو کله ژغورل کېدی شوی! هغې هر څه ولیدل او په ډېرې غوسې یې وویل: ((بدبختو،

زما په اړه مو شک وکړ، اوس د دې سزا دا ده چې له نن نه وروسته مو زه هم د قانون له منگولو نه ژغورم. فکر کوی چې زه له جسدونو سره هېڅ هم نه شم کولی، نو له نن نه وروسته به په رښتیا هم څه نه کوم، د هغوی کفن او خښول به هم ستاسې پر غاړه وي. زه به مو ملاتړ او کومک خامخا کوم خو یوازې په ځینو اشارو چې د فال په نوم یې پېژنئ)) له دې وروسته دې ویکه شوه خو هغه خلکو د خپل لېونتوب سزا ولیده. دا رښتیا ده چې دې دې پر مور پام ساتي خو ځینې وختونه د وژل کېدونکو جسدونه وموندل شي او په ټکانو شک کېږي خو د دې علت زیاتره د دې دې خپګان یا د هغې له نښو بې پروایي وي. همدا علت دی چې سره له دې چې مور مسلمانان یو د هغې د خپه کولو زړورتیا نه شو کولی. مور د خپل مذهب پابندي کوو، روژه نیسو او پنځه وخته لمنځونه کوو، خو ورسره دې هم منو. که په دې کې څه قباحت (بدی) وی نو خدای به راته په غوسه شوی وو او کارونه به مو سم نه ترسره کېدل. خو وینې چې دا ډول هېڅ خبره نشته. مور ټول- هندوان او مسلمانان- آزاد او خوشاله یو. له دې نه ښکاري چې خدای مو هم پر دې عمل ناخوښ نه دی.

- ښه نو د ټکانو سرداره، یو څو خبرې به له تاسره وکړو، باور مې نه کېږي چې ۹۴۱ خلکو غاړې دې غرغره کړې او وژلي وي، ۹۴۱ قتلونه؟ زه باور لرم چې پر تا به د دومره لوی شمېر وژنو الزام لگول هم سخت وي؟

- بهرام خان په ډېر ادب ځواب ورکړ: ښاغلیه! له دې نه پرته د قتل نورې پېښې هم شته، وروسته خو یې ما شمېرل پرېښودل.

- آیا د خلکو په وژلو پښېمانه کېږي نه، مطلب مې دا دی چې لومړی به دې ملګرتیا ورسره کوله، بیا به دې د خوندیتوب احساس هم ورکاوه؟

- نه هېڅکله هم نه، آیا ته په خپله یو ښکاري نه یې. او آیا تاسې په ښکار پسې د مندې پر مهال نه خوشاله کېږئ چې د ښکار د ایسارولو لپاره له ډول ډول چلونو او طریقو کار اخلئ او آیا هغه وخت د خوښۍ او خوشالتیا احساس نه کوی چې ښکار مو په پښو کې مړ پروت وي؟ نو د ټکانو لپاره هم د خلکو تعقیبول، دوکه ورکول او وژل د ښکار یو ډول دی.

هو، ښاغلیه! ستاسې لپاره خو دا آسانه ده چې د ښکار په لیدو خپل احساسات کنترول کړئ او خپل جذبات ښکاره کړئ، خو مور ټګان باید د هوښیارو ښکاریانو - چې ښځې او نر دواړه پکې وي - پر وړاندې په خپل ځان کنترول ولرو. زموږ ښکاریان په وسلې سنبال وي، مطلب دا چې زموږ ښکاریان د دې وړ وي چې دفاع وکړي، د همدې لپاره یوازې د چالاکۍ او چاپلوسۍ په وسیله یې را لاندې کولی شو.

ښاغلیه! تاسې دا اټکل نه شئ کولی چې مور هغه وخت څومره خوشالېږو چې ښکار مو په پناه کې ورځ تېروي او مور گورو چې په څه ډول د هغه شک او تردید په ملګرتیا او باور بدلېږي، تر دې چې هغه په زړه پورې شېبه راشي چې رومال د هغه ښکاري کار پای ته ورسوي- دا نرم او پوست رومال - ((بهرام خپل رومال ته گوري)) چې په سلهاوو ژوندونه یې له منځه وړي. پښېمانتیا؟! نه ښاغلیه، هېڅکله هم نه. هو، د خوښۍ او فخر احساس مو خامخا کړی.

راځئ اوس به له يوه مسلمان ټگ سره يو څو خبرې ولرو.

- آیا بهواني مو له جنت يا د جنت له تصور سره څه اړيکه لري؟
- نه هېڅ اړيکه نه لري.
- آیا ټگي مو د آخرت پر ژوند څه اغېزه لري؟
- نه.
- آیا پيغمبر ﷺ مو د دې جرمونو، لکه ته يې چې کوي، اجازه درکړې؟
- نه.
- آیا هغه دا ويلي چې پر دې جرمونو به په آخرت کې سزا درکول کېږي؟
- هو.
- نو بيا ته ولې؟ آیا د آخرت له هغې سزا څخه نه وېرېږي؟
- نه، ځکه چې موږ يو څوک تر هغې نه وژنو تر څو چې د هغه اړوند يو سم فال مشاهده نه کړو او موږ دا سم فال د خداينې له خوا اجازه ليک گڼو.
- کومه خداينه؟
- بهواني.
- خو همدا اوس دې وويل چې بهواني دې د آخرت له ژوند سره هېڅ ډول اړيکه نه لري؟
- هو نه يې لري. خو هغه په دې دنيا کې زموږ پر تقدير واکمنه ده او په دې دنيا کې چې په هر ډول چارو امر کوي، موږ باور لرو چې په آخرت کې به خدای پر هغو سزا را نه کړي.
- آیا بنځې مو پر دې کارونو بد رد نه درته وايي؟

صاحب خان وويل:

- د هند په سوېل کې موږ خپلو بنځو ته خپل رازونه نه څرگندوو ځکه کېدی شي هغوی دا راز افشا کړي.
- او که يې ورته ووايي نو آیا دا کارونه به مو ناوړه ونه گڼي؟
- هو، يو څه ناوړه به يې وگڼي، خو که کومو بنځو ته يې مېړونه وهم وايي، په پټه خوله به يې ومني.
- او آیا هغوی به دومره وفاداره او فرمان منونکې پاتې شي لکه نورې بنځې؟
- زموږ د ټگانو بنځې په وفاداري کې په ټول هند کې په متلونو کې يادېږي؟
- يعنې په ټگانو کې!
- هو.
- آیا د دې علت خو به د رومال کارنامه نه وي؟

صاحب خان ادعا وکړه:

- ښايي لږ او زيات وي، خو ډېرې کمې ښځې د خپلې بې وفايي له امله وژل شوې دي.
- آيا ته د ((کالي بهواني)) لمانځنه کوي؟

فرنگيا - د زماني نوموتی ټگ:

- هو، ټول خلک د هغې د بتخونې عبادت کوي.

صاحب خان په خبره کې ور ولوېد:

- په دکن کې خانان او لوی لوی اميران د کالي دېوي بتخونې ته راځي او د هغې په وړاندې سجدې کوي کله چې د هغوی په ماشومانو کې د چيچک ناروغي خپره شي. ډېری يې مور په خپلو سترگو ليدلي.
- نو آيا هغه خلک پر دې باوري دي چې دېوي ستاسې (ټگانو) ساتنه کوي؟
- هو، په هغو کې ځينې خو دي او ځينې کونښنې کوي چې له خپل کاروبار څخه مو منع کړي خو هغوی مور ته له سزا راکولو وېرېږي. د مدورا والي، چې څو سوه ټگان ورسره دي، نواب ((دولې خان)) ته گرانبيبه ډالۍ ورلېږي او نواب پوهېږي چې دا هر څه له کوم ځايه راځي. نواب هغه ته وړاندیز کړی چې هر کله يې له دې کاروبار څخه تقاعد واخيست نو ماليه بښلې ځمکه به د کښت لپاره ورکړي، خو زما په اند هغه به خپل کار هېڅکله هم پرې نه ږدي.
- آيا خلک درنه وېرېږي؟
- هو له مور ډېر زيات وېرېږي او هېڅکله هڅه نه کوي چې مور ته زيان ورسوي.
- ولې درته زيان نه رسوي؟ ولې ستاسې وېره د خلکو په زړونو کې ناسته ده؟
- ځکه څوک چې مور ته زيان ورسوي، بهواني خداينه د هغه غچ ورڅخه اخلي. آيا د جلونا راجا ((ننا)) د خداينې په امر د برگي په ناروغۍ اخته نه شو، ځکه هغه ((بدو)) او د هغه ورور ((کمبولي)) چې نامتو ټگان وو، ووژل.
- آيا ((ننا)) پر دې خبره باوري وو چې دا سزا دېوي ورکړي او هغه هم د ټگانو د وژلو له امله؟

يوه مسلمان ټگ وويل:

- هو، هغه ډېر ښه پوهېده.
- آيا هغه د دېوي د خوشالولو لپاره څه ونه کړل؟
- هر څه يې وکړل، ((بدو)) په جلونا کې يوه څاه شروع کړې وه، راجا هغه بشپړه کړه. د هغه په نوم يې يوه چوتره جوړه کړه، برهمنو باندې يې ډوډۍ وخوړه او د هغوی په امر يې عبادتونه ترسره کړل، خو دا هر څه بېکاره لاړل. هغه څاه او چوتره اوس هم هلته شته او زرگونه خلک د عبادت او دعاگانو لپاره ورځي. ټول خلک پر دې خبره باوري دي چې راجا ټگانو ته د سزا ورکولو له امله مړ شوی.

- خو د ((بدو)) له وژلو مخکې د هغه پزه او غوږ غوخ کړی شوي وو، ولې په هغه وخت دېوي ورسره مرسته ونه کړه؟

فرنگيا وويل:

- هغه ډېر مشهور ټگ وو، تر کومه چې د هغه د هوشيارتيا خبره ده نو موږ له هغه نه زيات عقل مند بل هېڅوک نه دی ليدلی، څوک چې د ټگۍ په کاروبار کې دي، هغوی به د برکت لپاره د هغه څنگ ته ورتلل.
- آیا له دې نه علاوه نورې بېلگې هم لری؟

شيخ عنايت وويل:

- ډېرې زياتې، کله چې ((مادو جي سنديا)) ۷۰ ټگان ونيول او د هغوی د وژلو هوډ يې وکړ نو دېوي په خوب کې ورته راغله او ورته ويې ويل چې ټگان پرېږده. خو هغه يې خبره ونه منله او کله يې چې ووژل، نو آیا په دوهمه ورځ يې وينه تف نه کړه؟ او آیا د درې مياشتو دننه دننه مړ نه شو؟

ناصر ټگ د خبرو وار ونيو او ويې ويل:

- دېوي له دې امله زموږ ساتنه کوي چې موږ د هغې امر ونه منو.
- ستاسې دا عقیده ده چې کوم انسان، بل انسان نه وژني، بلکې څوک چې د غاړې په غرغره کولو وژل کېږي، هغه د خدای په امر ترسره کېږي.
- هو.
- بيا نو د هغو ټگانو په اړه څه وايئ چې د قتل په الزام کې په ساگر او جبل پور کې اعدام شوو؟
- دا هم د خدای په امر وشوو.
- ستاسې په اند موږ د خدای له خوښې پرته ټگان نه نيولی شو او نه يې وژلی شو؟
- بالکل همداسې ده.
- آیا ټگان د خپلو هغو ملگرو درناوی کوي او که يې بد گڼي چې د زياتو خلکو غاړه يې ټينگه کړې او وژلي وي؟

بهرام خان وويل:

- ټگان د نورو ټگانو عزت کوي، د هغوی د خدمت لپاره هر وخت حاضر وي او د هغوی هر امر پر ځای کېږي. هغه چاپي کېږي، سر او پښې يې کېکاږل کېږي او پټې يې د هغوی په ځای نور خلک اوچتوي. هغوی زياتره په اسونو سپاره وي. کله چې ټگ له موږ نه بېل شي، بيا يې درناوی نه کوو.
- آیا تاسې قتل او لوټمارۍ ته په خوښۍ ځئ او که په خپگان؟

بهرام وويل:

- په خوښۍ څو، که خوشاله نه اوسو بیا ولې لاړ شو؟ له خوشالی پرته بل څه کېدی شي؟ په ځانگړي ډول موږ هغه وخت ډېر خوشاله کېږو، چې په خپل سفر کې یو ښه فال ترلاسه کړو.

رمبا نومې هندو تگ وویل:

- بهواني زموږ مېړانه زیاتوي او هغه د وړانۍ دېوي ده چې ټول هندوان یې لمانځنه کوي.
- آیا تگ دا خوښوي چې د غاړې ټینګولو مسؤلیت دې ورکول شي او یا هیله کوي چې دا کار دې کوم بل چاته وسپارل شي؟

رمبا ځواب ورکړ:

- د خام زړه وال تگ له دې کاره ځان پټوي، خو زړور او مېړني تل دې کار ته آماده وي.
- آیا د یو چا د غاړې غرغره کول ډېر ځواک غواړي؟
- هو، د دې کار لپاره ډېر ځواک ته اړتیا وي. په دواړو لاسونو کې باید زیات قوت وي، تر څو دا کار ژر پای ته ورسېږي. که په کار کې لږ هم ځنډ او ځنډ رامنځته شي، نو ستونزې را ولاړېږي.
- زیاتره خلک جسدونو ته له ور نږدې کېدو وېرېږي. آیا ټنگان هم په خپلو لاسونو د مړه کړو خلکو د جسدونو په پورته کولو کې د وېرې احساس نه کوي؟

مسلمان ټېگ فتح خان ځواب ورکړ:

- که کوم شخص په طبیعي مرگ مړ شي نو د هغه مړه بدن ته له ور نږدې کېدو وېرېږو، خو کله چې په خپلو لاسونو یو څوک ووژنو نو بیا هېڅ ځنډ نه وېرېږو، که څه هم زموږ شاوخوا هرڅومره مړي پراته وي. موږ د هغوی په منځ کې بې له کومې وېرې ناست یو. آخر موږ ولې له هغو مړو وډار شو چې موږ په خپله وژلي وي. دا زموږ کاروبار دی، موږ د مړو په لیدو خوشالېږو، په دې چې موږ ترې ډېرې پیسې ترلاسه کوو.
- آیا په وژل کېدونکو مو هېڅ زړه نه خوږېږي؟

اله یار په لوړ غږ وویل:

- څه؟ آیا قاتل هم باید پر یو چا زړه وخوږوي؟
- آیا داسې نه کېږي چې تگ کله کله د مسافرانو له نېک خوی او غوره چلند نه اغېزمن شي او د هغه له وژلو لاس واخلي؟ او آیا داسې نه کېږي چې هغه تگ چې نوی نوی دې کار ته راغلی وي، هغه پرې ورحمېږي او د مسافر د ژوند لپاره د رحم غوښتنه وکړي؟

اله یار وویل:

- د داسې کس خوله ور تړو.

فتح خان د یار خبرو ته اوږه ورکړه او ویې ویل:

- له وخت سره چې کله جامې او پیسې لاسته ورشي نو هغه هم پر دې کاروبار خوښ شي.

هندو ټگ ((شيو دين)) د خپل مسلک لپاره یو بل دلیل هم وړاندې کړ:

- که موږ هر وخت رحم وکړو نو زموږ کاروبار به څنگه پر مخ ځي؟

- د چا چې غاړه غرغره کېږي، د هغه له خولې غږ هم وځي او که یې غږ ور دپول کېږي؟

- نه، هېڅ ډول غږ هم نه وځي، فتح خان وويل؛ هو، که په کار کې لږ هم خنډ او ځنډ رامنځته شي نو ډېر شور او زوږ رامنځته کېږي.

- آیا د هغه رومال، چې تاسې غاړه پرې ټینګوئ، د وژول کېدونکي په غاړه نښان پاتې کېږي؟

- هو، سور نښان پاتې کېږي او غاړه یې پر سپرې.

- خو له زندۍ کولو وروسته مړی په خنجر ولې وهی؟

فتح خان وويل:

- تر څو په هغه کې هېڅ ساه نه شي پاتې او بل د دې لپاره چې بهواني ته یې وینه ورسېږي، ځکه وینه هغې ته خوښي بښي.

- آیا ټګان د خپلو گاوندیانو کره هم غلاوې کوي؟

- په دې خبره ناستو شپږ واړو ټګانو سر وښوراوه چې هېڅکله هم نه، موږ هېڅکله هم غلا نه کوو.

اله یار یې په تایید کې وويل:

- که موږ ته د زرو روپو د غلا موقع هم په لاس راشي، بیا به هم داسې کار ونه کړو.

فتح خان زیاته کړه:

- موږ هېڅکله هم غلا نه کوو، خدای چې موږ ته څه راکوي د ټګۍ په وسیله یې راکوي.

شيو دين وويل:

- زموږ په کلي کې ډېر زیات غله وو، خو زما پلار همېش همدا نصیحت راته کاوه چې هېڅکله هم له هغوی سره یو

ځای نه شم په دې چې هغوی له ټګۍ پرته پیسې گټي.

بهرام په وياړ وويل:

- يو غل تر ټولو سپک انسان دی او يو ټگ په اس سورلی کوي، خنجر له ځان سره گرځوي، پراخه سينه گرځي، غلا هېڅکله هم نه کوي. که د کوم شتمن ټوله خزانه هم زما په مخکې پرته وي او زه يې د ساتنې مسؤل اوسم، غلا به ځنې ونه کړم، پرته له دې چې که له لوړې مړ کېدم. خو که همدا کس مسافر وي نو وبه يې وژنم.
- آيا ټگان په خپلو کې د يو بل غاړه غرغره کوي؟
- ټگان يوازې جاسوسان وژني، يو بل نه.

بل ټگ وويل:

- ټول ټگان په خپلو کې وروڼه دي.
- آيا تاسې کوم داسې ټگ پېژنئ چې نښې ډېرې پيسې يې ټولې کړې وي او وروسته يې دا دنده پرې ايښي وي؟
- هو، خو هغوی چې هر څومره هم شتمن شي، دا دنده نه شي پرېښودې.
- د وژل کېدونکو خلکو جسدونه څنگه خوندي کوي؟

فتح خان د تفصيل ورکولو په موخه وويل:

- که ځمکه ډبرينه وي نو مړي په چاقوانو او تورو ټوټې ټوټې کړو او خښ يې کړو او د دې لپاره چې خلک د قبر گمان پرې ونه کړي، پر همدې ځای خواړه پخوو او خورو او ټوله شپه د همدې مړو پر سر ويده کېږو او په آخر کې ايرې پرې شيندو.
- آيا د مړو خلکو پر قبر خواړه پخوي، خوري او ويدېږي؟!؟
- هو، موږ خواړه پخوو، خورو او ويدېږو او يو يا دوه ورځې هلته په ډاډ سره تېروو. خو که کوم څوک په خپل مرگ مړ شي نو د شيطان له وېرې، نه هلته ډوډۍ خورو او نه هم پرې ويدېږو.
- که د غاړې ټينگولو، لوټلو يا خښولو پر مهال مو بل څوک وويني نو له هغه سره څه کوي؟
- اول ورته وايو چې ته هم زموږ په ډله کې راگډ شه، له موږ سره يو ځای اوسه او څه چې موږ کوو ته يې هم کوه، خو که دا وړانديز ونه مني نو؟
- نو بيا څه؟
- هغه هم وژنو او له نورو سره يې يو ځای خښوو.
- آيا په دې اړوند کومه بېلگه لري؟

مير علي وويل:

- ډېرې زياتې؛ يوه كيسه خو له ما سره پېښه شوې. يو ځلې مو د مسافرو يوه ډله وليده، كله مو چې د هغوی کار ور خلاص كړ او جسدونه مو خښول، دوه كسان راغلل. پر مړو مو ځادرونه داسې وغوړول لكه ويده چې وي. ميرخان ته مې وويل: هغوی پرېرېده چې كور ته لاړ شي خو هغه هم سخت زړی وو، ويې ويل: ((نه گمان كوي چې هغوی به زموږ په اړه شك ونه كړي. مير علي صېب! خلك د مړو په بوی له لرې لا پوه شي. په اصل كې دوی هم زموږ ښكار دي او دېوي دوی هم زموږ په غېږه كې را اچولي او ها وگوره زموږ دوه نفره وخته ور رسېدلي.))

ما هم وويل چې څه د خدای خوښه ده، هغه له هر څه ښه ده او خوله مې پټه ونيوله. مير خان هغوی ته نږدې ورغی او ترې ويې پوښتل چې پړاو څومره لرې دی، تاسې له هغه ځايه څه وخت را روان شوی. هغوی وويل چې موږ سهار وخته را ووتو او څوارلس ميله واټن مو وواهه، خو لمر ډېر تېز دی او اوس يو څه نور واټن هم وهو. له دې خبرې سره هغوی غوښتل، مخته لاړ شي. خو ميرخان ودرول او د نورو مسافرو اړوند يې ترې پوښتل چې په هغوی پسې را روان وو.

په دې وخت كې ما په امرانه لهجه ورته وويل: تاسې ته په كار ده چې هغوی ته په تمه شئ كه نه نو د دې بيه به تاسې پرې كوي. په دې خبره هغوی ولږزېدل او ويې ويل: تاسې خو ډاكوان ښكاري. ښه نو له موږ سره چې هر څه دي، رانه وا يې خلی او موږ پرېږدئ.

ميرخان وويل: ستاسې فكر ناسم دی، موږ ډاكوان نه يو، په ډاډه زړه كېنئ.

دوهم كس يو څه هوښيار وو، هغه وويل: وي كه نه وي، دا خلك ټگان دي.

ما هم په زړورتيا وويل: رښتيا وايې، موږ ټگان يو. وگوره، په مخكې مو پنځه مړي پراته دي او اوس به پر هغو دوه نور هم زيات شي. دا ټولې د تقدير لوبې دي او له تقديره تېښته نشته.

ښاغليه، زما پر هغو بې گناه خلكو ډېر زيات زړه وخوړېد. هسې چټي پټي را گير شوو. زه خو له هغه ځايه لاړم، خو وروسته مې فكر كاوه چې كه ملگري مې په دې كمزورۍ خبر شوي وي نو سمدستي به يې له سردارۍ لرې كړي وم.

ميرخان يې څنگ ته ورغی او په ډېرې سختۍ سره يې د ولاړېدو امر ورته وكړ. بيا يې وويل چې خپل څټونه راوړاندې كړئ او څرنگه چې قصابي د چرې په يوه وار غوايي ذبح كوي، په همدې ډول يې د لاس په معمولي حرکت دواړه ووژل. تر اوسه پورې مې لا دا ننداره كوله چې له بده مرغه دوه نور مسافر هم را ورسېدل. په هغو كې يو ځوان وو او بل سپين ږيری. ځوان ما د خپل ځان لپاره غوره كړ او څنگه چې زما ترڅنگ تېر شو، په غاړه كې مې رومال ور واچاو. همدا كار له هغه بل سره هم وشو. بيا مو ټول مړي يو ځای خښ كړو او خپلې جامې مو بدلې كړې او روان شوو.

د ټگانو پای

په لومړیو وختونو کې د ټگانو شتون د خلکو لپاره دومره لویه ستونزه نه وه. په دې چې فعالیتونه یې ډېر کم او له نشت سره برابر وو. خو کله چې یې وژنې او لوټماری-زیاتې شوې، د خلکو اندېښنې یې را وپاورلې او خلک یې په وېره کې واچول. د دوی زیاتره فعالیتونه به د دهلي او جبلپور تر منځ وو. په دې سیمه کې به پوره پوره قافلې تری تمې شوې او خلک به لا درکه شوو. په پایله کې خلکو سفرونه کم کړل او سوداگری په ټپه ودرېده.

د ټگانو له منځه وړل له دې امله سخت وو چې لویو ځمکوالو او د ریاست حکمرانانو ترې ساتنه کوله او د غلا په مالونو کې د هغوی برخه ټاکلې وه. وروسته دا نښې هم ترلاسه شوې چې د برتانوي سیمو عسکر هم له دوی سره یو ځای شوي او په ډېری قضیو کې به قاضي د رشوت په بدل کې دوی خوشي کول. څرنګه چې د دوی د لوټماری-طریقه داسې وه چې تر شا به یې نښې نښانې نه پرېښودې او له وژلو وروسته به یې د مړو نښې له منځه یو وړې، له همدې به د قتل هېڅ نوم او نښان نه پاتېده. پاتې شوه د غلا سامان او مالونه نو هغه به یې د نورو سیمو په تجارانو پلورل. تر دې چې زیاترو ځمکوالو خپل ټگان درلودل او خاص د همدې کار لپاره یې گومارلي او ساتلي وو.

د مغلیه سلطنت له ماتېدو وروسته ختیځ هند کمپنی د سیاست واګې په خپل لاس کې اخیستې وې. خو په هېواد کې د سیاسي یو والي او پیاوړو ادارو د نه شتون له امله هرې خوا د لوټماری-او شکونې بازار تود وو. برتانوي حکمرانان پوهېدل چې تر څو پورې په هېواد کې امن او سوله نه وي، تر هغې به د دوی واک او اقتدار د ولس مینه او علاقه لاسته رانه وړي او د دې لپاره چې د خلکو په منځ کې د دوی رعب او دبدبه کمه نه شي، یادې کمپنی د ټگانو د له منځه وړو لپاره پایڅې را بډه وهلې؛ د دوی د خوځښت یوازینی علت د خپل پت او عزت ساتنه نه وه بلکې د دوی هغه عسکر چې د رخصتو په ورځو کې به خپلو کورونو ته تلل، هم د همدې ټگانو د ظلم او تېري ښکار شوو او هېڅ درک به یې نه لگېده. د ټگانو ظلمونو برتانوي حکومت ډېر زیات اندېښمن کړی وو، په دې چې د همدوی له امله لارې خوندي نه وي، سوداګري له زیان سره مخ وه، په خلکو کې یې د دوی په خلاف بې باوري زیاته کړې وه؛ ځکه نو برتانوي حکومت د خپل عزت د خوندي کولو لپاره اړینه وبلله چې د مسافرو د ځان او مال د ساتنې او د سوداګری د پراختیا لپاره د لارو امنیت وساتي.

په دې اساس ختیځ هند کمپنی دواړه بهرني او داخلي لاملونه لرل. نوموړې کمپنی د دې کار لپاره جنرال ((ویلیم هنري سلیمان)) وګماره.

سلیمان یو ځل له دهلي نه تر جبلپور پورې لاړ او یوه قافله هم ورپسې وه، خو نوموړی په خپله دهلي ته روغ رمټ ورسېد او قافله د تل په څېر غایبه شوې وه او نوم نښان یې هم نه وو پاتې. له دې وروسته سلیمان د ټگانو په اړه څېړنه او پلټنه پیل کړه او په دې یې ځان پوه کړ چې د ۱۸۳۰ز په لسيزه کې کابو زر ټگان په وژنه او لوټماری-کې مصروف وو او په کال کې به یې له شلو نه تر دېرشو زرو پورې مسافر وژل.

که څه هم سلیمان د لږ شمېر پوځ او عسکرو جنرال وو خو نوموړي دا کار دومره په منظمه توګه پر مخ یووړ چې ډېر ژر یې ښې پایلې ورکړې. سلیمان د ټګانو د نیولو لپاره د هغوی په منځ کې د ځان په ګټه شاهدان پیدا کړو او د هغوی په واسطه یې نه یوازې د ټګانو بېلا بېلې ډلې ونيولې، بلکې د هغوی د دودونو، عقایدو او ژبې په اړه یې هم ډېر زیات معلومات راټول کړل. په خپله د ټګانو په مرسته نوموړي وکولی شو چې په ځنګلونو کې هغه ځایونه هم پیدا کړي چېرته چې به دوی مړي خښول او په دې ډول یې د ثبوتونو او شاهدانو په موندلو هغوی ته ښې درنې سزاوې ورکړې. د ټګانو د دودونو په برخه کې دا خبره په لنډ ډول یاده شوې چې کله ټګان ونيول شوو نو د خپل ځان او نورو په اړه یې ټول معلومات برتانوي حکومت ته وسپارل، د هغوی د شاهدانو په توګه یې له هغوی سره کومک او مرسته وکړه او په خپلو کړنو او جرمونو یې اعتراف وکړ. تر دې چې د سید میر علي په څېر د ټګانو سردار د خپل ډېر نږدې ملګري او لوی ټک ((ګنېشا)) د نیولو په پار له برتانوي عسکرو سره پخپله د ((ګنېشا)) کور ته لاړ او د ټګي په بانه یې له کوره را وایست او عسکرو ته یې په لاس ورکړ. د دوی دې کار ښايي دوه علتونه لرل: یو دا چې دوی خپل کار ګناه او جرم نه باله بلکې د یوې دیني او مذهبي دندې په سترګه یې ورته کتل او ښايي خپل مرګ یې هم د شهادت مرګ باله؛ بل دا چې دوی له ژوند څخه تمه نه لرله او له مرګ څخه وېره.

هغه ناول چې د کتاب په سریزه کې یې یادونه شوې، د ټګانو د همدې اعترافاتو په اړه دی. د ناول مرکزي یا اصلي کرکټر د ټګانو سردار سید میر علي دی. میډو ټېلر چې د دې ناول لیکوال دی د ناول ټولې پېښې د میر علي له خولې اورېدلې، له ځان سره لیکلې او د ناول بڼه یې ورکړې. دا ناول یو داستاني، تاریخي، اعترافي او څېړنیز ناول ګڼلې شو. داستاني په دې چې د ټګانو کیسه د یوه داستان په توګه پکې شوې؛ تاریخي په دې چې دوی چې ټول واقعیتونه پکې څېړل شوي او د تاریخ په ډول وړاندې شوي؛ څېړنیز یا تفتیسي په دې چې ((ټېلر)) له میر علي څخه د هغه د ژوند، ټګي او فعالیتونو په اړه پوښتنې او پلټنې کړې. او اعترافي په دې ورته ویلی شو چې میر علي خپلې ګناوې، سرغړونې او جرمونه منلي، له همدې امله په یاد ناول د ((Confessions of A Thug – د یوه ټګ اعترافات)) نوم ایښودل شوی.

په دې ډول سلیمان وکولی شوی چې د ۱۸۳۱ز نه تر ۱۸۳۷ز د دېرش زره ټګانو په خلاف قضیې حکومت ته وسپاري او هغوی ته سزاوې ورکړي. په هغوی کې ډېری یې اعدام کړي شوو او ځینو ته یې د تورو اوبو سزا ورکړه. او په دې ډول دا ډله چې له ۱۷۹۰ ز کال نه تر ۱۸۴۰ز پورې یې زرګونه خلک ووژل، کورنۍ یې د ویر په ټغر کېنولې، د هېواد اقتصاد، امنیت او ارامتیا ته یې پاڅه ګوزارونه ورکړل، له منځه وېوړل شوه. د دوی د ډلې ټول سرداران له بهرام خان نیولي تر سید میر علي او داسې نور ټول یو یو اعدام شوو او هند یو ځل بیا له خوشالۍ او سوکالۍ برخمن شو او هېوادوالو یې یو ځل بیا له ډاډ او ارامتیا ډکه ساه واخیسته.

د ټګانو د له منځه تلو په تاریخ کې چې کوم درس وینو، هغه دا دی چې که چارواکي او مسؤل کسان ایمانداره، زیارکښه او کارکوونکي اوسي نو د دې امکان زیات دی چې هر ډول جرایم او سرغړونې له منځه یووړل شي. سلیمان د دې کار له پیلولو مخکې له ټولو جریاناتو ځان خبر کړ او په دې یې هم ځان پوه کړ چې د لویو ځمکوالو او دولتي چارواکو له مرستې پرته ټګان جرایم نه شي ترسره کولی، د همدې لپاره د ټګانو د له منځه وړلو لپاره اړینه وه چې د هغوی مشران له منځه وړل شوي وي.

د ټګانو د تنظيم د ماتولو لپاره سلیمین د هغوی په منځ کې جاسوسان پیدا کړل، په ځانګړي ډول د هغوی مشران یې دې ته آماده کړل چې د نورو ډلو د له منځه وړلو لپاره له دوی سره کومک وکړي. د دې هڅو پایله دا شوه چې لارې خوندي شوې، مسافرو او سوداګرو بې له وېرې او ډاره سفرونه پیل کړل او په دې اساس د خلکو په زړونو کې د برتانوي حکومت رعب او دبدې هم ځای وکړ.

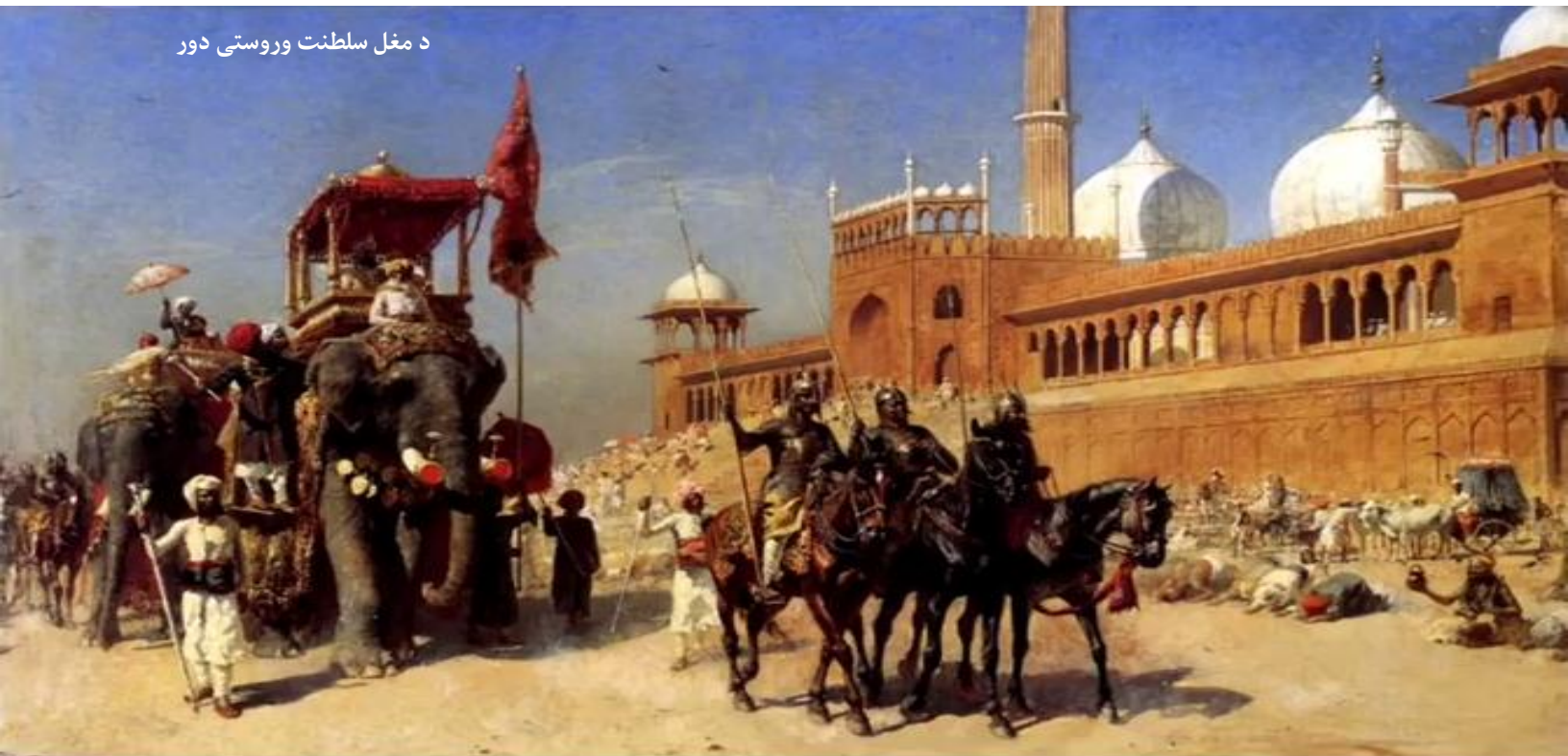
پای

احمد شاه بابا مېنه، کابل – افغانستان

2018، 27، اګسټ، یکشنبې

د ټګانو په اړه د لاریات پوهاوي لپاره د هغوی یو څوانځورونه

د مغل سلطنت وروستی دور

بھواني يا کالي دېوي

د ټگانو ډلې، چې هره یوه یې خپله دنده ترسره کوي.

د ټگانو له خوا د مړو لپاره کیندل شوی قبر.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**